בשמות מובהקין היכי דמי שמות מובהקין אמר רב פפא כגון הורמיז ואבודינא בר שיבתאי ובר קידרי ובאטי ונקים אונא אבל שמות שאין מובהקים מאי לא אי הכי אדתני סיפא לא הוזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט לפלוג וליתני בדידה בד"א בשמות מובהקין אבל שמות שאין מובהקין לא הכי נמי קאמר בד"א בשמות מובהקין אבל בשמות שאין מובהקין נעשה כמי שנעשו בהדיוט ופסולין ואיבעית אימא סיפא אתאן לגיטי ממון והכי קאמר לא הוזכרו גיטי ממון דפסולים אלא בזמן שנעשו בהדיוט תניא [א]אמר ר' אלעזר בר' יוסי כך אמר ר"ש לחכמים בצידן לא נחלקו ר"ע וחכמים על כל השטרות העולין בערכאות של עובדי כוכבי' שאע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים כשרים ואפי' גיטי נשים ושחרורי עבדים לא נחלקו אלא בזמן שנעשו בהדיוט שר"ע מכשיר וחכמים פוסלים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים רשב"ג אומר אף אלו כשירין במקום שאין ישראל חותמין אבל במקום שישראל חותמין לא מקום שאין ישראל חותמין נמי ליגזור אטו מקום שישראל חותמין שמא בשמא מחליף אתרא באתרא לא מחליף רבינא סבר לאכשורי בכנופיאתה דארמאי א"ל רפרם [א]ערכאות תנן אמר רבא [ב]האי שטרא פרסאה דמסריה ניהליה באפי סהדי ישראל מגבינן ביה מבני חרי [ב]והא לא ידעי [ג]למיקרא בדידעי והא בעינא כתב שאינו יכול לזייף וליכא בדאפיצן [ג]והא בעינא צריך שיחזיר מענינו של שטר בשיטה אחרונה וליכא בדמהדר א"ה ממשעבדי נמי לית ליה קלא בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן

עדים

בשמות מובהקין. דעובדי כוכבים דלא שכיחי ישראל דמסקי בהנהו שמהתן דתו לא אתי למיסמך עלייהו דמידע ידיע דעובדי כוכבים הם: **הורמיז ואבודינא בר שיבתאי ובר קידרי בטי ונקים אונא.** כולם שמות דייני עובדי כוכבים הם: **ליפלוג בדידה.** בערכאות גופייהו: **אבל שמות שאינן מובהקין.** נעשו כשאר שטרות של מכר שנעשו בהדיוטות בלא ערכאות דהנהו ודאי פסילי דלא קפדי אאורועי נפשייהו וחתמי שיקרא. ועל כרחיך הא נעשו בהדיוט אשאר שטרות קאמר העומדים לראיה דהתם איכא לפלוגי בין הדיוט לערכאות דאילו בגט אשה לענין כריתות הדיוט וערכאות שוין. והכי קאמר לא הוזכרו גיטי אשה ליפסל אלא בשמות שאין מובהקין דנעשו כשאר שטרות הנעשים בהדיוט: **ואיבעית אימא סיפא.** לא הוזכרו דקתני: **אתאן לגיטי ממון.** ורבנן קאמרי ליה ואריפא קאי כל השטרות של ממון העולין בערכאות של עובדי כוכבים כשירין כגון שטרי מכר וכדפרישית טעמא לעיל[ד] דזוזי קנו ליה ושטרא לסהדותא בעלמא ואי לא דיהיב זוזי קמייהו לא הוו מרעי נפשייהו למיכתב שטרא ולא הוזכרו ליפסל אלא בזמן שנעשו בהדיוט דלא קפדי אאורועי נפשייהו: **אר"ש לחכמים.** סמך לדבריו דאף אלו כשרים: **לא נחלקו ר' עקיבא וחכמים.** שהן דור שהיה לפנינו: **על שטרות העולים כו'.** שהן כשרין ואפילו גיטי נשים ושחרורי עבדים: **חוץ מגיטי נשים** ל"ג ברישא דמילתיה דר' שמעון בתוספתא אלא בסיפא דמילתייהו דרבנן גרס לה וה"ג **לא נחלקו אלא בזמן שנעשו בהדיוט שרבי עקיבא מכשיר וחכמים פוסלים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים.** דכיון שנעשו בהדיוט שטרי מכר דקיימי לראיה ועליהן דסהדי עובדי כוכבים סמכינן פסול דאימר שיקרא חתום אבל גיטי נשים לאו עליהם סמכינן אלא אעדי מסירה ובשמות מובהקין קיימי: **רבן שמעון בן גמליאל אומר אף אלו.** גיטי נשים: **כשרים במקום שאין ישראל חותמין.** כלומר אף אלו גיטי נשים שאתם מכשירין אימתי הן כשרים במקום שאין ישראל חותמין בעיר שאין העובדי כוכבים מניחין את ישראל לחתום דכיון שאין ישראל חותמין באותה העיר הכל יודעין שהם עובדי כוכבים ואין סומכין עליהם ומסר ליה ניהליה בעדים ישראל: **אבל במקום שישראל חותמין.** אע"פ שהשמות הללו מובהקין דעובדי כוכבים הן פסולין דאי מכשרת בהני אתי לאכשורי בשמות שאין מובהקין: **נגזור מקום שאין ישראל חותמין.** כי היכי דגזר שמות מובהקין אטו שמות שאין מובהקין: **סבר לאכשורי.** שאר שטרות: **בכינופיא דארמאי.** שאינן ערכאות: **שטרא פרסאה.** שעשאוהו בלשון פרסי וחתמו פרסיים הדיוטות עליו: **והא לא ידעי.** העדים שמסרו בפניהם: **למיקרי.** ולא ידעי מאי ניהו והיכי מסהדי לאחר זמן עלה דמילתא: **שאינו יכול לזייף.** שיהא הקלף מתוקן בעפצים בשעת עיבודו שעושים אותו שחור ושוב אין אדם עושה בה מחק וחוזר וכותב עליו מפני שהוא ניכר. וקלפי פרסיים אינם מעובדים בעפצין שקורין גל"ש ואדם יכול למחוק כתבו ומניח חתימת העדים וכותב למעלה ממון הרבה: **מעניינו של שטר בשיטה אחרונה.** כדאמרי' בגט פשוט (ב"ב דף קסא:) וקנינא מן פלוני אכל מה דכתוב ומפורש לעיל: **בדמהדר.** שמוחזר בשיטה אחרונה: **לית ליה קלא.** לפי שאין חותמין ישראל. דסהדי דחתימי אשטרא אינון מפקי לקלא ולפיכך אין הלוקח נפסד דאמר ליה לא הוה ידענא דמשתעבד לך ובפ"ב (לקמן דף יט:) אמרי' דאי חתימי עליה ישראל טריף ממשעבדי:

עדים

הורמין. בנו"ן גר"ת דלא מסקי ישראל הכי דהורמין הוא שם שטן ושד[א] אבל הורמיז בזיי"ן הוא לשבח בפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לט.) מפלגא דידך ולעיל דהורמיז ולתחת דהורמין[ב] הראשון בזיי"ן והשני בנו"ן ורש"י גריס תרווייהו בזיי"ן אלא שבשני גריס דאהורמיז ואיפרא הורמיז (ב"ב דף ח.) מפרש ר"ת חן מאת המקום דאיפרא לשון חן כמו אפריון נמטייה כו' (ב"מ דף קיט. ושם)[ג] ולא כרש"י דפירש בפרק שני דנדה (דף כ:) דיופי של שדים היו לה(ה): **אבודיינא.** הכל שם אחד[ד] דאבו שם ישראל בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף נג:(ו)) אבו אפקיד כיתנא בי רוניא: **שבתאי.** גרסי' דשבתי שם ישראל הוא בכמה מקומות אבל (ז)שבתאי[ה] הוא רוח רעה כדאמר בפרק כל הבשר (חולין דף קז:(ח)): **בטאי.** גרסינן דבטי שם ישראל כדאמר בקידושין (דף ע:) בטי ברמות רוחיה לא קביל גיטא דחירותא שהיה עבד והיה מחזיק עצמו כישראל: **לפלוג** וליתני בדידה. ואם תאמר אדרבה[ו] תיקשי ליה גופא דמתני' למה פסלו בהדיוט כיון דאיכא עדי מסירה ושמות מובהקין[ז] וי"ל דגזרינן בהדיוט גיטי נשים אטו שאר שטרות דפסלי בהדיוט אף[ח] בעדי מסירה דלמא אתי להכשיר בלא עדי מסירה כמו בערכאות[ט] אע"ג דבסמוך אפילו רבנן[י] דפסלי שאר שטרות בהדיוט בעדי מסירה מכשירין בגיטי נשים[יא] ולא גזרינן אטו שטרות מ"מ לא היה יכול הגמרא לעשות קושיא מזה דילמא תנא דמתניתין גזר: **נעשה** כמי שנעשו בהדיוט ופסולים. פירוש כשאר שטרות שנעשו בהדיוט דפסילי אפי' בשמות מובהקין ועדי מסירה שלא יבא להכשיר בלא עדי מסירה כמו בערכאות דאי חזו שום הכשר בהדיוט אפילו בעדי מסירה יבא לטעות ולומר דאין חילוק בין ערכאות להדיוט וכשר בכל מקום בלא עדי מסירה: **לא** נחלקו ר"ע וחכמים על כל השטרות כו'. פירוש כל השטרות העולים בערכאות אע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים כשרים האי כי דיניה והאי כי דיניה שאר שטרות בכל ענין[יב] גיטי נשים ושחרורי עבדים בעדי מסירה ושמות מובהקין לא נחלקו אלא בזמן שנעשו בהדיוט פירוש בשמות מובהקין ובעדי מסירה[יג] דר' עקיבא מכשיר ולא גזר שיבא להכשיר אף בלא עדי מסירה אטו ערכאות וחכמים פוסלין בשאר שטרות דגזרינן[יד] חוץ מגיטי נשים[טו] דבשאר שטרות דכשירין בערכאות בלא עדי מסירה איכא למיגזר[טז] אבל גיטי נשים אפי' בערכאות לא מתכשרי אלא בעדי מסירה ליכא למיגזר מידי רשב"ג אומר אף אלו כשירין כו' כלומר אף גיטי נשים אין כשירין אלא במקום שאין ישראל חותמין פירוש שאין מניחין ישראל לחתום דלא יבא לטעות לומר שהן ישראל ופריך מקום שאין ישראל חותמין נמי ליגזור פירוש כיון דבמקום שישראל חותמין גזרת שמות מובהקין אטו שמות שאין מובהקין אם כן מקום שאין ישראל חותמין נמי ליגזור אטו מקום שחותמין אע"פ דהוי כעין גזירה לגזירה מ"מ מיסתבר למקשה כיון דחיישינן כולי האי להא נמי הוה לן למיחש כן נראה לר"י לפרש שיטה זו: **רשב"ג** אומר כו'. משמע הכא דסבר כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי והק' ה"ר אפרים דבפרק גט פשוט (ב"ב ד' קסט:) גבי הבא לידון בשטר ובחזקה משמע דסבירא ליה דעדי חתימה כרתי ואור"י דדוקא בגיטין סבר כרבי אלעזר ולא בשאר שטרות כהנך אמוראי דפרק בתרא (לקמן דף פו:): **והא** בעינן כתב שאינו יכול לזייף.[יז] לר' אלעזר[יח] פריך דאמר בפ"ב (לקמן דף כג:) דלא הכשיר ר' אלעזר דבר שיכול להזדייף אלא בגיטין דוקא ולא בשאר שטרות[יט]: **בדאפיצן.** משמע דבלא אפיצא יכול להזדייף[כ] וא"ת והיאך אנו כותבין בקלפים שלנו דלא אפיצן (ט)(שטרות) וספר תורה תפילין ומזוזות ודיפתרא[כא] פסול בכולהו כדמוכח בכמה דוכתי ואור"ת דעיבוד סיד שלנו כעיבוד עפצים שלהם דהא קלפים שלנו אין יכולין להזדייף[כב] ועוד[כג] דבהקומץ רבה (מנחות לא:) גבי ס"ת קאמר[כד] הא דאפיצן הא דלא אפיצן הרי שכותבין ס"ת בדלא אפיצן והיינו כעיבוד שלנו(י):

עדים

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"א ה"ט ע"ש], ב) [לקמן יט:], ג) [שם], ד) [דף י: ד"ה הוא דקנה], ה) [וע"ע תוס' ב"ב ח. ד"ה איפרא], ו) [שם איתא איבו], ז) נראה שצ"ל שיבתאי וכן בתחילת הדיבור. רש"ש, ח) [שם וכן ביומא עז: איתא משום שיבתא ע"ש בתו' ד"ה שיבתא], ט) מ"ד מ"ז, י) [וע"ע תוס' שבת עט: ד"ה קלף],

לעזי רש"י

גל"ש [גלי"ש]. עפץ בלוט.

מוסף תוספות

א. כמו הורמין בר לילתא (ב"ב עג.). תוס' ב"ב ח. ד"ה איפרא. ב. פי' מחצייך ולמטה של השד. תוס' הרא"ש. ג. הורמיז שם שכינה כי ההיא דס"פ אחד דיני ממונות (שהובא לעיל). תוס' ב"ב ח. ד"ה איפרא. ד. ולא גרסינן אבו דיינא שתי תיבות. תוס' הרא"ש. ה. לשון שיבתא. תוס' הרא"ש. ו. אדפריך לפלוג וליתני בדידה. תוס' הרא"ש. ז. לא אתי למסמך עלייהו. שיטות קדמונים. ח. בשמות מובהקין. רשב"א. ט. ויאמרו הכשירו בערכאות והכשירו בהדיוט, מה כשהכשירו בערכאות אפי' שלא בעדי מסירה אף כשהכשירו בהדיוט אפי' שלא בעדי מסירה. רשב"א. י. דפליגי עליה דר' עקיבא. תוס' הרא"ש. יא. בהדיוט בעדי מסירה ובשמות מובהקין. תוס' הרא"ש. יב. אפי' בשמות שאינן מובהקין ובלא עדי מסירה, דלא אתו לאורועי נפשייהו, ודינא דמלכותא דינא. רשב"א. יג. דאינהו משוו לי' שטרא. רשב"א. יד. עדי מסירה אטו בלא עדי מסירה. רשב"א. טו. ושחרורי עבדים. תוס' הרא"ש. טז. בהדיוט. תוס' הרא"ש. יז. קשיא לי מכדי רבא כמאן אמר לשמעתיה, כר"א דאמר עדי מסירה, דר' מאיר בשטרא לא מחייב כלל עד דאיכא סהדי דקמייהו אוזפיה, ור' אלעזר לא בעי כתב שאינו יכול להזדייף, שהרי שנינו 'אין כותבין לא על הנייר המחוק ולא על הדפתרא וחכמים מכשירין ואמרי' מאן חכמים, ר"א היא. ואיכא למימר דהכא. רמב"ן. יח. תלמידו של ר' יוחנן. רמב"ן. יט. משום דלראיה קיימי, וחיישינן דלמא הוה ביה תנאיה וזייפיה, אבל בשטר שאין יכול להזדייף ליכא למיחש לאחלופי, שעדי מסירה מכירין. רמב"ן: משא"כ בגט דלא רגילי למכתב בהו תנאין מרובין. רשב"א לקמן כג: ד"ה ואמר ר"א. כ. ופסול. תוס' שבת עט: ד"ה קלף. כא. היינו וכו' (ו)לא עפיץ. תוס' הרא"ש. כב. אלמא חשוב כעפיץ. תוס' שבת עט: ד"ה קלף. כג. ראיה דאשכחן דס"ת כשר בדלא אפיצן. תוס' הרא"ש. כד. קרע הבא בב' [שיטין] יתפור, בג' אל יתפור, ותניא אידך בג' יתפור, בד' אל יתפור, ולא פליגי. תוס' שבת עט: ד"ה קלף.

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פכ"ז מהל' מלוה ולוה הלכה א [ב] סמג עשין צד טוש"ע חו"מ סי' סח סעי' א:

סג ב מיי' שם טוש"ע שם סעי' ב:

ג [מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ה]:

פסקי רי"ד

ליה לגיטא קמייהו ומהדר הכא במאי עסקינן בשמות מובהקים פי' שמות ידועים שהם של עובדי כוכבים דלא שכיחי ישראל דמסקי בהני שמהתא דתו לא אתי למיסמך עלייהו ומידע ידע דעובדי כוכבים נינהו: אבל שמות שאינן מובהקין לא. אדתני לא הוזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט לפלוג בדידה וליתני בד"א בשמות מובהקין אבל [בשמות] שאין מובהקין לא ה"ק בד"א בשמות מובהקין אבל שמות שאין מובהקין נעשו כמו שנעשו בהדיוט ופסולין ואי ק' כיון דסופרי ישראל כתבו ובעדי מסירה של ישראל מסרו מ"ש הדיוטות מערכאות של עובדי כוכבים י"ל משום גט מעושה הוא דתנן בשלהי מסכתין גט מעושה בעובדי כוכבים פסול ובישראל כשר והעובדי כוכבים חובטים אותו ואומר' לו עשה מה שישראל אומר לך הילכך בערכאות של עובדי כוכבים דלא חשידי לקבול שוחדא ולא עבדי אלא דינא ולא מעשי אגיטא בלא דייני הדין שידונו חכמי ישראל כשרים וליכא למיחש לגט מעושה אבל הדיוטות דחשידי לקבל שוחדא ולא עבדי דינא וכופים לגרש בלא הסכמת חכמי ישראל פסול דלמא מעושה הוא ומשום גזירה זו הן פסולין כל גיטין הנעשין בפניהן איבעי' תימא סיפא אתאן לגיטי ממון. וה"ק לא הוזכרו גיטי ממון דפסולין אלא בזמן שנעשו בהדיוט פי' דמקבלי שוחדא ומשהדי שקרא ולאו ר"ש קאמר אלא ארישא קאי ות"ק קא"ל דדוקא שטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים כשרים אבל לפני הדיוטות של עובדי כוכבים פסול וכיון דאוקימנן ר"ש כר' אלעזר הלכתא כוותיה דהא קי"ל כר' אלעזר בגיטין: רבינא סבר לאכשורי שטרא בכנופיא דארמאי א"ל רפרם ערכאות תנן דלא מרעי נפשייהו. אמר רבא האי שטרא פרסאה דמסריה ביה לוה באפי סהדי מגבינן ביה מבני חרי פי' כתוב היה בלשון פרס וחתום בעדים פרסיים ומסרו הלוה למלוה בפני עדי ישראל כיון דאיכא עדי מסירה מגבינן ביה למלוה מבני חרי דלוה ולא ממשעבדי והא לא ידעי למיקרי פי' עדי מסירה ומה יעידו בדידעי: והא בעינא כתב שאינו יכול להזדייף וליכא בדעפיץ: והא בעינא שיחזור מעניינו של שטר בשיטה אחרונה בדמהדר אי הכי אפילו ממשעבדי נמי לית ליה קלא פי' שעדים החתומים על השטר מפקי ליה לקלא ואיבעי להו ללקוחות לאיזדהורי אבל הכא דלית ליה קלא לא ידעי לאיזדהורי ומש"ה לא גבי ממשעבדי ואי ק' כיון דידעי עדי מסירה הרי הודה לפניהם ובלא האי שטרא נמי גבי בפני עדים. תשובה הני מילי מלוה על פה ואי טעי' למחר וליומא אוחרא פרעתיך נאמן אבל עכשיו כל זמן שהשטר בידו אינו נאמן לומר פרעתי ואע"פ שאינו גובה אלא מבני חרי אינו נאמן לומר פרעתיך משום דאף א) שטרך בידי מאי בעי ומכאן סיוע למה שכתבתי בגט פשוט (קעה:) גבי הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין דאי טעין ואמר פרעתיך דלא מהימן משום דאף ב) שטרך בידי מאי בעי ודלא כר"י ז"ל דאמר התם כיון דמלוה על פה אי טעין ואמר פרעתי נאמן ג) והא הכא דאע"ג דלא גבי אלא מבני חרי אינו נאמן לומר פרעתיך תניא גיטין הבאין ממדינת הים ועדים חתומים עליהן אע"פ ששמותיהן כשמות עובדי כוכבים כשרים שרוב ישראל שבחו"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים:

א) נראה דצ"ל דאף בשטר כזה דאינו גובה ממשעבדי יכול לטעון שטרך בידי כו'. ב) דאף בשטר כזה יכול לטעון שטרך וכו'. ג) עי' תוס' כתובות דף כא. ד"ה הואיל.